

improve all studying and scientific and methodological activities. Introduction of innovative technologies in the pedagogical institutions favors the creative development of students, gives an opportunity to reveal the gifted personality and helps them to conduct research work. It also gives an opportunity to use individual method to every student and take his abilities and interests and form readiness of the future specialist to innovative activity.

Prospects for further research we see in a more detailed study of questions of introduction of innovative educational technologies by teachers in teaching psycho-pedagogical courses at the universities.

Key words: *pedagogical institutions, innovative educational technologies, lecture, practical lesson.*

УДК 378:[615.825:796]

Олег Базильчук

Хмельницький національний університет

ПРО МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ З ВІДНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'Я СПОРТСМЕНІВ

У статті зазначається, що одним із структурних компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів є мотиваційний компонент, який складає основу для реалізації інших її структурних компонентів. Установлено, що мотиваційний компонент готовності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів включає в себе: усвідомлене розуміння важливості реабілітації спортсменів як соціально-значущої діяльності; позитивну мотивацію, усвідомлення своїх професійних цілей та ціннісних орієнтацій щодо впровадження реабілітаційних заходів для відновлення здоров'я спортсменів; бажання оволодіти теорією та практикою реабілітації спортсменів із застосуванням найсучасніших засобів відновлення здоров'я. Перспективи подальших досліджень автор вбачає у визначенні критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Ключові слова: *мотиваційний компонент, майбутні фахівці з фізичної реабілітації, робота, відновлення здоров'я, спортсмени.*

Постановка проблеми. У період навчання у студентів формується готовність майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до професійної діяльності, зокрема до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Структура реабілітаційної діяльності та її зміст не залишаються незмінними впродовж професійного шляху. У навчально-виховному процесі, який здійснюється у вищих навчальних закладах, формуються професійно-важливі якості та професійна ідентичність майбутніх фахівців із фізичної реабілітації. Мотиваційна сфера у структурі готовності до професійної діяльності традиційно виділяється як ланка, яка обумовлює цілеспрямований і свідомий характер дій людини та визначає потенційні можливості особистості.

Аналіз актуальних досліджень. Науковці (Н. О. Белікова, Л. П. Сущенко та ін.) виділяють мотиваційний компонент у структурі готовності майбутніх

фахівців із фізичної реабілітації до професійної діяльності.

Готовність розглядається як первинна та фундаментальна початкова умова успішного виконання діяльності будь-якої складності. За своєю сутністю готовність є системою мобілізації внутрішніх ресурсів людини з метою найбільш ефективного вирішення певних завдань. Вважаємо, що підготовка сучасного фахівця з фізичної реабілітації повинна бути зорієнтованою на його професійне самовдосконалення та саморозвиток.

Мета статті полягає в характеристиці мотиваційного компоненту у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Методи дослідження: аналіз і синтез психолого-педагогічної, наукової та довідкової літератури, анкетування студентів вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Зростання спортивних результатів від юнацьких розрядів до виконання нормативів, яке дозволяє ввійти до складу збірної команди країни, спрямоване на збільшення інтенсивності фізичних і психічних навантажень спортсменів. Тому все більше зростає і значення корекції індивідуальних особливостей спортсменів, їх фізичних і психологічних можливостей, які відіграють вирішальну роль в ефективності й надійності спортивної діяльності.

Для характеристики мотиваційного компоненту у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів розглянемо сутність таких понять, як «мотив», «мотивація», «спортивна мотивація» та ін.

Аналіз довідкової літератури показав, що поняття «мотив» визначається: як матеріальний або ідеальний предмет, досягнення якого виступає змістом діяльності; як спонукання до певної активності та задоволення потреби з використанням певних засобів; як одне з фундаментальних понять, що використовуються у психології для опису й аналізу сфери спонукання суб'єкта до діяльності, наочний зміст потреби, для задоволення якої суб'єкт здійснює активну та спрямовану діяльність; спонукання до діяльності, які пов'язані із задоволенням потреб суб'єкта; як усвідомлені спонукання поведінки й діяльності, які є властивістю особистості та виникають при вищій формі відображення потреб; як динамічний процес створення умов, що впливають на поведінку людини і дозволяють спрямувати її в потрібну для організації сторону; як свідомий вибір людиною певного типу поведінки, обумовлений системою потреб, інтересів, цінностей і цілей, що виявляється у формуванні її мотиваційних настанов, під впливом комплексу чинників зовнішнього та внутрішнього характеру.

Український учений М. І. Туган-Барановський наприкінці XIX століття одним із перших намагався класифікувати потреби людини та виділив, співставляючи зміст теорії мотивації, п'ять груп потреб: фізіологічні, статеві, симптом-

мтичні інстинкти, потреби альтруїстичні та потреби практичного характеру.

А. Маслоу виділив дещо схожі п'ять категорій потреб людини і за допомогою чіткої ієрархічної структури показав послідовність їх виникнення. Це первинні (фізіологічні, безпеки і захищеності) та вторинні (соціальні, поваги, самовираження) потреби.

Умотивованість майбутніх фахівців із фізичної реабілітації виражається в прийнятті ними цілей та завдань навчання як значимих і необхідних. Ієрархічна мотиваційна структура визначає спрямованість особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, що може набувати різного характеру залежно від того, які саме мотиви є в той або інший момент домінувальними.

Формування готовності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації як суб'єктів навчально-виховної діяльності у вищих навчальних закладах неможливо без розвитку їх мотивації. С. У. Гончаренко зазначає, що «мотивація – це система мотивів, або стимулів, яка спонукає людину до конкурентних форм діяльності або поведінки. Одна й та сама діяльність може здійснюватися з різних мотивів» [1, 217].

Термін «мотивація» трактується в сучасній психолого-педагогічній літературі по-різному: як сукупність мотивів, причин психологічного характеру, що пояснюють поведінку людини, її спрямованість та активність; як система чинників, що викликають активність організму та визначають спрямованість поведінки людини (потреби, мотиви, цілі, наміри, прагнення), як характеристику процесу, що забезпечує поведінкову активність на певному рівні.

Аналіз літератури дозволив виділити п'ять основних функцій мотивації майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до навчальної діяльності: спонукальну, яка проявляється в тому, що мотиви викликають і обумовлюють активність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в навчальній діяльності; спрямовальну, що припускає вибір і дотримання майбутніми фахівцями з фізичної реабілітації певної лінії навчальної діяльності на основі сукупності мотивів; сенсоутворювальну, сутність якої полягає в особовому сенсі навчальної діяльності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації; регульовальну, пов'язану з тим, що характер навчальної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації визначається домінувальним у них мотивом або групою мотивів; контролювальну, яка полягає в тому, що мотиви навчальної діяльності контролюють дії майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в досягненні цілей цієї діяльності. Вважаємо, що ці функції забезпечують відповідно високий рівень саморегуляції навчальної активності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Характеристикою успішного навчання є активність і сформована мотиваційна структура навчальної діяльності студентів. Можна припустити, що несформованість готовності до професійної діяльності – це, передусім,

відсутність або низький рівень готовності до навчання у вищому навчальному закладі.

Слід указати на те, що психологічна готовність до роботи з відновлення здоров'я спортсменів залежить від особистісних властивостей майбутніх фахівців із фізичної реабілітації, стійкості їх мотивів до професійного навчання, спеціальних здібностей, рівня розвитку саморегуляції та активності. Психологічна готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації значною мірою визначається соціально-психологічними умовами взаємовідносин суб'єктів навчально-виховного освітнього процесу (студентів, викладачів, представників адміністрації та ін.).

У контексті дослідження логічним є розгляд сутності поняття «спортивна мотивація». Мотивація в структурі спортивної діяльності виконує функцію пускового механізму до діяльності, підтримує необхідний рівень активності у процесі тренувальної та змагання діяльності, регулює зміст активності, використання різних засобів спортивної діяльності для досягнення бажаних результатів.

У розвитку мотивів спортивної діяльності, урахувуючи вік спортсменів і етапи спортивної підготовки, виділяються такі тенденції: диференціація змісту мотиваційної структури; стабілізація мотиваційної структури; посилення взаємозв'язку тренувальної та змагальної мотивацій; спеціалізація мотиваційної структури, зменшення її індивідуальної своєрідності; посилення значущості результативних мотивів; послідовний перехід домінуючої ролі від потреби до самоствердження та потреби в підвищенні своїх можливостей відповідно до потреби в досягненні найвищого спортивного результату; посилення соціальної спрямованості мотивів, пов'язаних зі спортивною діяльністю.

У своїх дослідженнях І. В. Клименко визначає мотиваційний компонент готовності студентів до професійної діяльності як систему домінуючих мотивів, до яких відносить емоційно-особистісні мотиви; соціальні мотиви; пізнавальні мотиви; соціально-економічні мотиви [4, 12]. Учена, характеризуючи мотиваційний компонент готовності студентів до професійної діяльності, виділяє внутрішню (сукупність спонукальних причин діяльності, безпосередньо закладених у самому змісті діяльності та умовах її виконання) і зовнішню (сукупність спонукальних причин діяльності, що не пов'язані безпосередньо з її змістом, лежать поза нею) мотивації.

При вивченні мотиваційного компонента структури психологічної готовності людини Н. В. Гуртовенко стверджує, що мотиваційний компонент психологічної готовності забезпечує ініціювання процесу професійно-управлінського самовизначення та динаміку його розгортання і включає, насамперед, потребу в професійному самовизначенні. Важливою складовою компоненту є комплекс мотивів, цінностей та настанов, що утворюють педагогічну спрямованість особистості: позитивне ставлення до роботи в

освіті та впевненість у правильності зробленого вибору; наявність інтересу до змісту діяльності, широта інтересів та їх творчий рівень (творчий задум); домінування гуманістичних професійних цінностей та ідеалів; стійкі й адекватні наміри розвитку кар'єри в освіті [2, 56].

З метою вивчення мотиваційного компоненту у структурі готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів нами опитано 172 студенти даної спеціальності Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Херсонського державного університету та Хмельницького національного університету.

Аналіз анкетування свідчить про те, що більшість респондентів (34,4 %) вважають, що здобуття кваліфікованої та якісної вищої освіти є головною мотиваційною складовою вступу для навчання у вищий навчальний заклад (рис. 1). Окрім цього, 18,8% опитаних студентів, одним із значущих мотивів виділяють шлях до особистого благополуччя, а 9,8 % респондентів убачають у цьому власну матеріальну незалежність. Це, на нашу думку, вказує на те, що успішне працевлаштування в майбутньому сучасна студентська молодь вбачає через призму отримання якісної вищої освіти.

Відповіді респондентів про те, які мотиви спонукали їх здобувати освіту за обраною спеціальністю, дозволяють констатувати, що майже половина опитаних студентів (45,1%) вступають до вищих навчальних закладів, маючи особистий інтерес до обраної майбутньої професії.

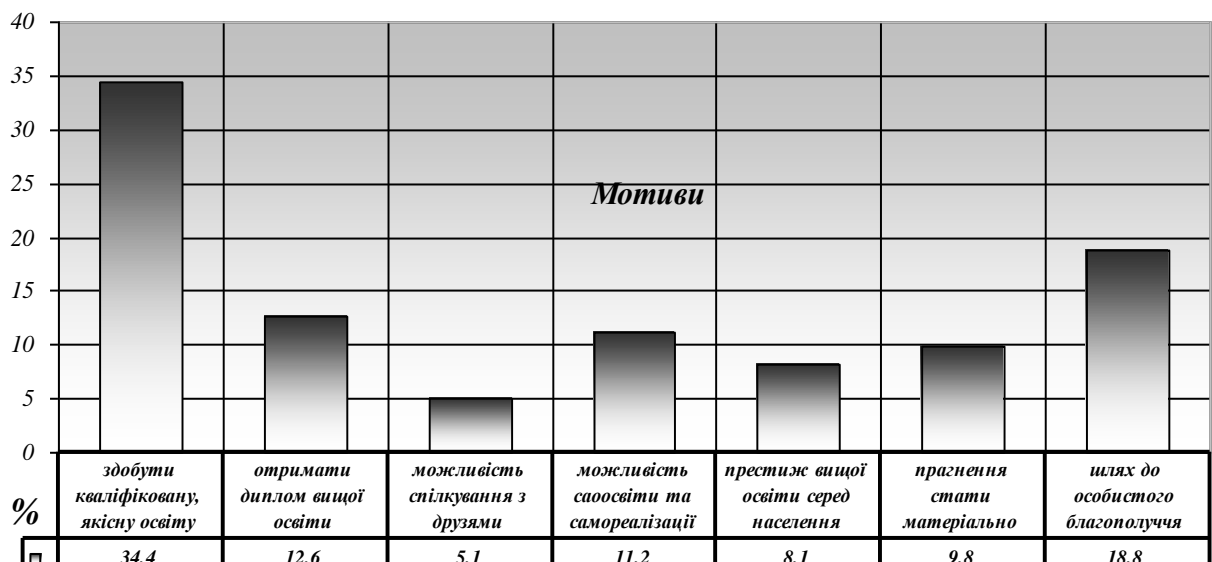

Рис. 1. Розподіл опитаних студентів щодо їх мотивів вступу для навчання у вищих навчальних закладах, %

Вважаємо, що це вказує на той факт, що абітурієнти цілеспрямовано обирають спеціальність, із якою визначилися заздалегідь. Інша частина опитаних студентів (19,2 %) обрали навчання в університетах через поради близьких, друзів або продовжують складені сімейні традиції, що є

важливим в умовах сьогодення в аспекті збереження сімейних цінностей. Деякі респонденти (17 %) указують на те, що безпосередньо обрана ними спеціальність дає впевненість їм у майбутньому працевлаштуванні саме за обраною професією. З огляду на хитке економічне становище в нашій країні лише 12,6 % сучасної студентської молоді вбачають позитивну тенденцію в матеріальному забезпеченні обраної ними майбутньої професії. Незначна кількість опитаних студентів, а саме 6,1 %, вважають обрану ними спеціальність для навчання в університетах найбільш затребуваною на сьогоднішній день.

Інша частина опитаних студентів (11,2 %), окрім успішного виконання навчальних завдань, використовують можливість самовдосконалюватися шляхом самоосвіти й самопізнання; 8,1 % респондентів вважають, що навчання у вищому навчальному закладі є престижним; 5,1 % респондентів розглядають навчання у вищому навчальному закладі як засіб комунікації через спілкування з одногрупниками, викладачами та друзями. Окрім цього, результати опитування вказують на те, що деякі опитані студенти (12,6 %) кінцевою метою навчання в університетах вбачають тільки можливість отримання диплома про вищу освіту та не замислюються про її якість.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів є структурованою діяльністю, що включає такі професійні характеристики: інноваційність мислення, орієнтування в сучасних процесах, які відбуваються у сфері спорту, мотиваційно-ціннісне ставлення до роботи з відновлення здоров'я спортсменів та володіння реабілітаційними технологіями. Мотиваційний компонент є одним із вагомих компонентів у структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Становлення готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів має декілька етапів. На першому етапі розвиваються та формуються механізми саморегуляції навчально-професійної діяльності. На другому – розвиваються й формуються механізми управління професійним розвитком. На третьому етапі – особистісні якості включаються в структуру готовності до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

Перспективи подальших досліджень автор вбачає у визначенні критеріїв, показників і рівнів сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Гуртовенко Н. В. Мотиваційний компонент – головна складова готовності студентів до професійної діяльності / Н. В. Гуртовенко // Наукові записки Національного

університету «Острозька академія». Серія : Психологія і педагогіка. – 2014. – Вип. 30. – С. 55–58.

3. Клименко И. В. Динамика мотивационно-ценностной направленности студентов на профессиональную деятельность : автореф. дис. на соискан. учен. степ. канд. психолог. наук : 19.00.03 «Психология труда, инженерная психология, эргономика (психологические науки)» / И. В. Клименко. – М., 2015. – 21 с.

4. Кузнецов С. А. Особенности мотивации спортсменов командных и индивидуальных видов спорта : автореф. дис. на соискан. учен. степ. канд. психолог. наук : 19.00.05 «Социальная психология» / С. А. Кузнецов. – М., 2014. – 25 с.

РЕЗЮМЕ

Базыльчук О. О мотивационном компоненте в структуре готовности будущих специалистов по физической реабилитации к работе по восстановлению здоровья спортсменов.

В статье отмечается, что одним из структурных компонентов готовности будущих специалистов по физической реабилитации к работе по восстановлению здоровья спортсменов является мотивационный компонент, который составляет основу для реализации других ее структурных компонентов. Установлено, что мотивационный компонент готовности будущих специалистов по физической реабилитации к работе по восстановлению здоровья спортсменов включает в себя: осознанное понимание важности реабилитации спортсменов как социально значимой деятельности; позитивную мотивацию, осознание своих профессиональных целей и ценностных ориентаций относительно внедрения реабилитационных мероприятий для восстановления здоровья спортсменов; желание выучить теорию и практику реабилитации спортсменов с применением самых современных средств восстановления здоровья. Перспективы дальнейших исследований автор видит в определении критериев, показателей и уровней сформированности готовности будущих специалистов по физической реабилитации к работе по восстановлению здоровья спортсменов.

Ключевые слова: мотивационный компонент, будущие специалисты по физической реабилитации, работа, восстановление здоровья, спортсмены.

SUMMARY

Bazyl'chuk O. Issues on motivational component in the structure of future professionals' in physical rehabilitation readiness to athletes' health recreation activity.

The author notes, that one of the structural components of future professionals' in physical rehabilitation readiness to athletes' health recreation is motivational component, which constitutes the basis for the realization of its other structural components.

The aim of the article is to characterize motivational component in the structure of future professionals' in physical rehabilitation readiness to athletes' health recreation.

In order to characterize motivational component in the structure of future professionals' in physical rehabilitation readiness to athletes' health recreation, the author analyzes the essence of such notions as "a motive", "motivation", "sports motivation" etc.

In the development of motives in sports activity, taking into account the age of athletes and stages of sports training, the following tendencies may be distinguished: differentiation of motivational structure content; stabilization of motivational structure; intensification of interrelation between practice and competition motivation; specialization of motivational structure, reduction of its individual peculiarity; amplification of the significance of effective motives; gradual shift of the dominant role from the need of self assertion and the need to increase abilities to the need in achieving the best sports result; amplification of social orientation of motives related to sports activity.

It has been revealed, that motivational component of the future professionals' in physical rehabilitation readiness to athletes' health recreation comprises realization of the significance of athletes rehabilitation as socially-significant activity; positive motivation, realization of professional goals and value-orientations as to the implementation of rehabilitation activity for athletes' health recreation; the will to master theory and practice of athletes' rehabilitation using up-to-date methods of health recreation.

The author considers the definition of criteria, indices and levels of future professionals' readiness to athletes' health recreation as perspective areas for further researches.

Key words: *motivational component, future professionals in physical rehabilitation, work, athletes' health recreation.*